

Підручник «Підприємництво і фінансова грамотність» для 8 класу

Автори: Ірина Стеценко, Олексій Андрусич

Електронний інтерактивний додаток
на сайті svitdovkola.org

Автори підручника

Ірина Стеценко

- директорка Методичної служби “Світлич”,
- наукова співробітниця Інституту інформаційних технологій та систем НАН України,
- старша викладачка кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету.

Олексій Андрусич

- генеральний директор видавництва “Світлич”,
- успішний підприємець,
- педагог з багаторічним досвідом роботи,
- нагороджений відзнакою “Відмінник освіти України”.

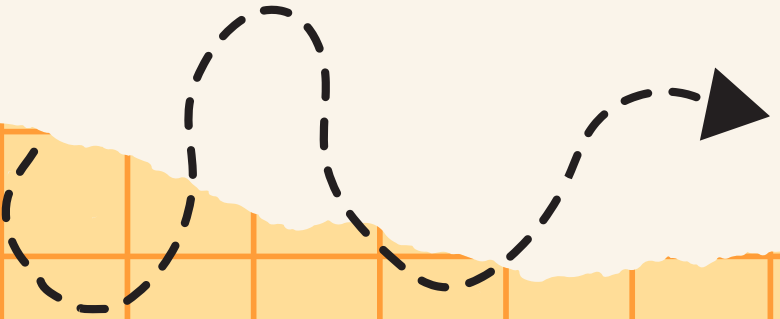
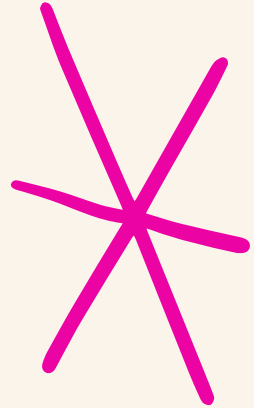
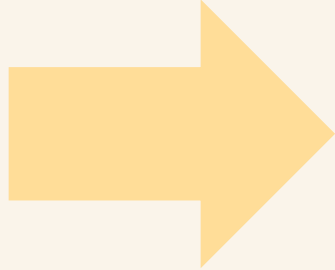

Коротко про основне

- ❖ Відповідає Державному стандарту базової середньої освіти та Модельній навчальній програмі.
- ❖ Підходить для будь-якого навчального навантаження.
- ❖ Має зручний електронний додаток.

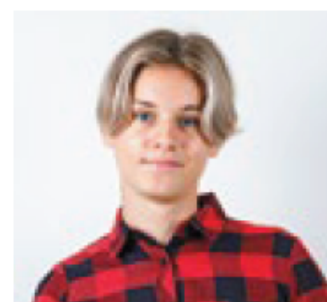
Унікальність підручника

Підручник близький до учнів 8 класу

2. Ознайомся з ситуацією.

Знайомий підприємець запропонував підліткам роботу консультантами в інтернет-магазині розвивальних комп'ютерних ігор для дітей: сумісний з навчанням у школі графік, певний відсоток від ціни кожного проданого товару, оплату щотижня, винагородження за гарну роботу. Але й поставив умови: штраф за невчасний вихід на роботу та за незадоволених клієнтів. Данило та Мілана одразу погодилися.

Данило: Абсолютно певен, що в мене все вийде: чудово знаюся на таких іграх, сам граю на смартфоні, коли хороший інтернет.

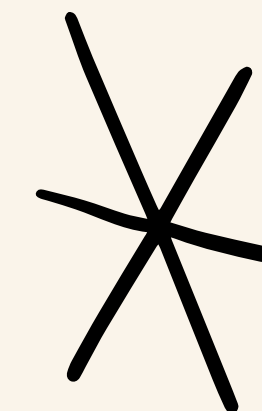

Мілана: Я можу взятися за таку роботу: є гарний смартфон, Wi-Fi працює, навіть коли світло відключають. Повербанк поки попрошу в старшого брата, потім із зарплати придбаю й собі. У молодшої сестри та її однокласників розпитаю, які ігри їм особливо подобаються, уроки встигатиму робити.

- ☀ Проаналізуй міркування дітей. Про що свідчать їхні думки?
- ☀ Чи взявся / взялася б ти за таку роботу? Які ризики для себе ти бачиш?
- ☀ У парі змодельюйте ситуацію, де підлітки з різними характерами та вподобаннями зважують усі "за" й "проти" такої роботи. Як ви говоритимете з роботодавцем? Які аргументи використаєте, щоб переконати його в тому, що можете працювати на цій посаді?
- ☀ У чому ризик підприємця в такій ситуації? А чому він іде на ризик?

- ❖ Наближеність до повсякденного життя підлітків
- ❖ Практикоорієнтовані завдання
- ❖ Компетентнісний підхід

Щоуроку знайомство з підприємцем або підприємливою людиною

ВСТУП · НАВІЩО НАМ ПОТРІБНІ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

svitdovkola.org/pfg8/1

§ 1. Підприємці та підприємливість

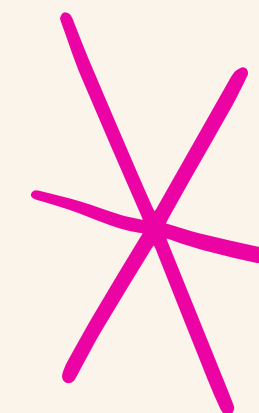
Підприємець — це той, у кого є ідея й бажання створювати.

*Девід Карп,
засновник Tumblr*

Висловлювання
з теми, що вивчається

Відкриті запитання
для розмірковування
та обговорювання
висловлювання

- ☀ Поміркуй, які дві основні риси підприємців виділено у висловлюванні. Чому вони важливі для цієї діяльності?
- ☀ Чи зацікавив тебе вислів? А особистість автора? Чим саме?

Розповіді про успішних підприємців для ілюстрування теми

Google заснували аспіранти Стенфордського університету – Ларрі Пейдж та Сергій Брін, а зараз *google.com* є найвідвідуванішим сайтом у світі.

Apple Inc заснували Стів Джобс, Стів Возняк та Рональд Вейн із метою розроблення та продажу персональних комп'ютерів. Стартап розпочинали в гаражі, а зараз продукти під брендом *Apple* – *Mac, iPhone, iPad* тощо – знає весь світ.

Esper Bionics – український стартап Діми Газди, Ані Белєванцевої та Ігоря Ільченка, що почав розробляти сучасні біонічні протези, використовуючи передові технології. Нині продукт компанії – роботизована рухома кисть із 288 деталей, яка працює на основі датчиків, що передають інформацію від імпульсів м'язів роборуці. Восени 2022 року журнал "Time" назвав продукт *Esper Hand* протезом із дивовижною точністю й одним із найкращих винаходів людства.

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Підприємництво і фінансова грамотність" для 8 класу (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 1. Підприємці та підприємливість -> Відео про підприємців -> Фермерки виготовляють крафтовий сир

Фермерки виготовляють крафтовий сир

Фермерки з Ізяславщини виготовляють крафтовий сир

Переглянути... Поділитися

НОВИНИ
НА ПЕРШОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ

ГАСТРОНОМІЧНА СПРАВА

Дивитися на YouTube

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Підприємництво і фінансова грамотність" для 8 класу (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 1. Підприємці та підприємливість -> Підприємливі діти -> Заробіток підлітків

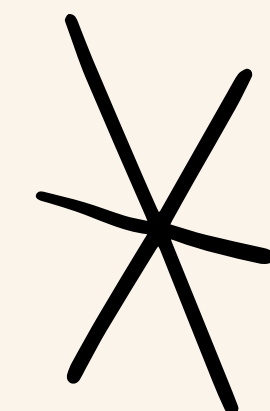
Заробіток підлітків

12 ЗАРОБІТОК ПІДЛІТКІВ
журналістка Ольга Матвеева
оператор В'ячеслав Белов

Переглянути... Поділитися

ЗАРОБІТОК ПІДЛІТКІВ

Дивитися на YouTube

Для учнів з різних куточків України

Хороший спосіб збільшити кількість кишенькових грошей — заробити. Офіційно влаштуватися на тимчасову роботу можна з 14-ти років, але є й інші варіанти. Які саме? Допоможуть фантазія й винахідливість, адже навіть за приємну прогулянку можна отримати гроші. Наприклад, можна вигулювати собачок, допомагати дітям з уроками або сусідам по господарству тощо — варіанти є.

TOP FIVE EARNING CHORES		
£2.16		Washing the car
£1.73		Gardening
£1.10		Mopping the floor
£1.08		Cleaning the kitchen
£1.05		Cleaning the bathroom

6. Подивіться відео й статистику, як заробляють діти в Україні та за кордоном. У групі вигадайте креативні та приємні способи заробляння грошей, але без шкоди своїм іншим справам.

7. Заплануй покупку та обрахуй, коли ти зможеш придбати потрібну тобі річ. Як можна прискорити збирання грошей?

Ідеї для підлітків,
які живуть у різній
місцевості

Підприємництво і ризик — поряд

Підприємці намагаються зробити свою продукцію якомога кращою, щоб вона принесла найбільше користі для споживачів. Для цього вони мають йти хоча б на крок попереду, втілювати інноваційні ідеї, робити те, чого ніхто ще не робив. Або робити вже звичне нам інакше, запроваджувати нові, креативні способи господарювання. Тож вони не можуть не ризикувати.

Фермери, що займаються рослинництвом, насправді щороку вимушені ризикувати: така особливість їхньої професії. Вони мають вкладати гроші з осені до початку літа: купувати насіння, паливо, сіяти, доглядати за рослинами, збирати врожай та довозити його до магазинів (або продати посередникам).

Ми розраховуємо повернути вкладені кошти й отримати прибуток не раніше, ніж через півроку.

Отже, фермери ризикують, якщо його не вигідно

За цей час може відбутися багато небажаних подій. Зокрема несприятливі для посіяних культур погодні умови, змінення

Фінансовий ризик на прикладі з життя фермерів

Фінансовий ризик — ризик, пов'язаний з втратою фінансових ресурсів — грошей, майна тощо. Підприємці ризикують фінансовими ресурсами, щоб реалізувати свою ідею та отримати прибуток.

Модельна навчальна програма

**«Підприємництво і фінансова грамотність»,
8 клас (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)**

За модельною навчальною програмою
“Підприємництво і фінансова грамотність.
8–9 класи” (авт. Кузнецова А. Я. та ін.)

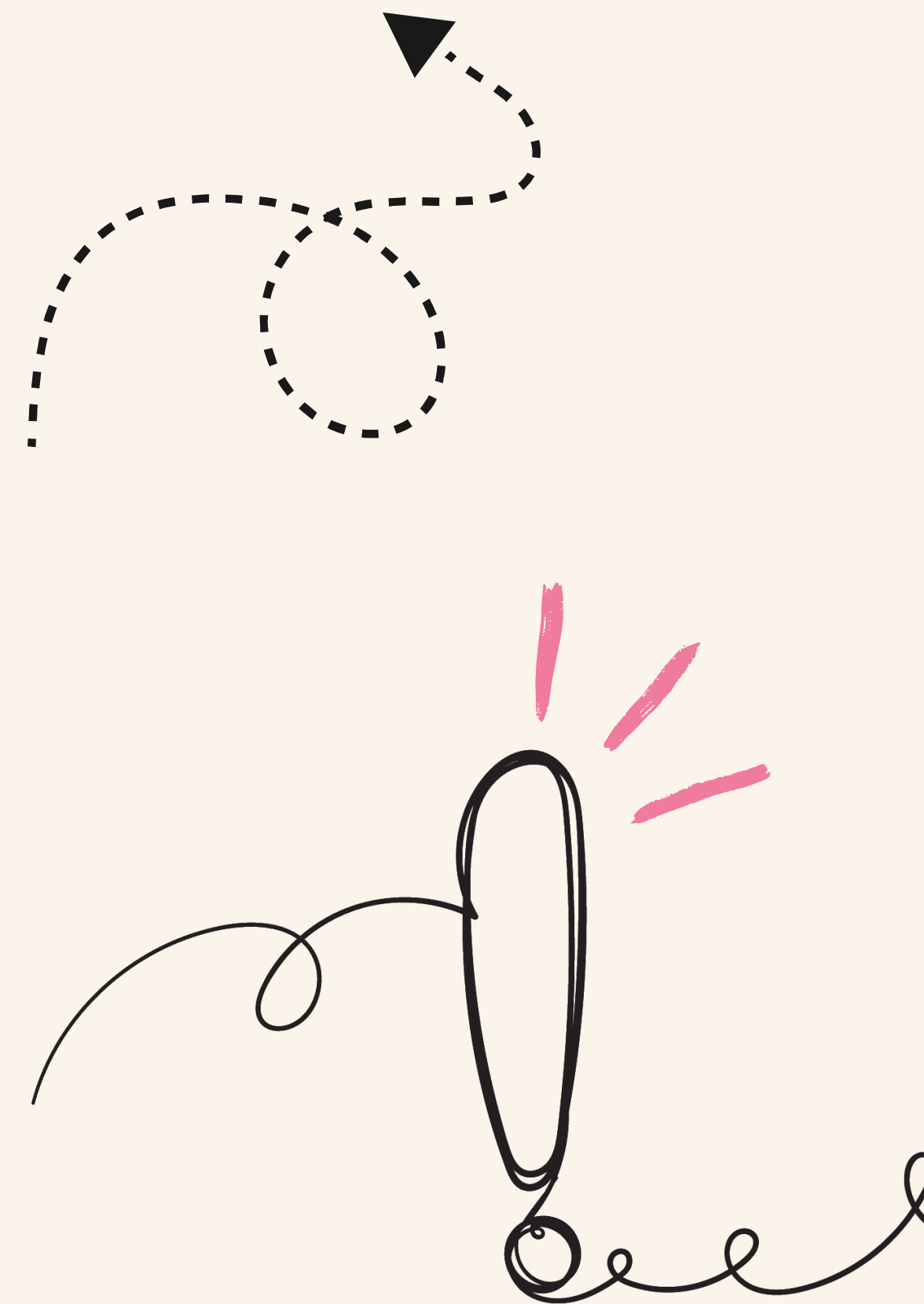
Видавництво «Світлич»

Практично, без складних пояснень:
все близько і зрозуміло підліткам

Особливості підручника

- ❖ **Підприємництво по всьому підручнику:** підлітки цілісно та цікаво ознайомлюються з матеріалом предмета.
- ❖ Щоуроку інтегрована в тему розповідь про **успішний досвід підприємця.**
- ❖ Акцент на формування в учнів **моделі фінансової поведінки успішної людини.**
- ❖ Вчимо підлітків раціональному споживанню та розумному управлінню ресурсами.

Цілісний навчальний комплект: зручний для вчителя та цікавий підліткам

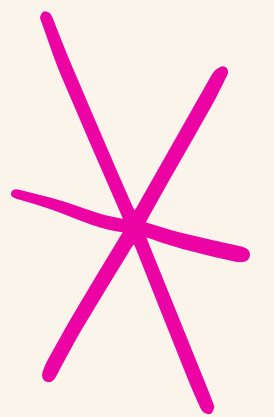
- ❖ Продуманий до дрібниць цілісний навчальний комплект.
- ❖ Системний підхід до проведення уроків.

Підручник

Електронний
інтерактивний
додаток

Урок = матеріал підручника + е-додаток

Входження в тему.
Актуалізація опорних знань

Розгортання теми

svitdovkola.org/pf985

§5. Я — раціональний споживач

Отворайте те, що подобається 100 людей, а не те, що сподобається мільйону.

Бранк Ческі, бізнесмен і промисловий дизайнер, співзасновник і генеральний директор Airbnb

- Про яке ставлення до покупок каже Бранк Ческі?
- Чому виробникам важливо продукувати те, що потрібно людям? Чому вони прагнуть створювати цінність для інших?

Різноманіття товарів і послуг

Твоя родина споживає різні товари: одяг, продукти харчування, предмети побуту, книжки, воду, газ, електроенергію тощо. Це різні, часто непорівнювані речі, однак усі вони є товарами.

Товар — результат праці, що виробляють не для власного споживання, а на продаж. Товари задовольняють потреби споживачів, тому мають цінність для них.

Навіщо ми купуємо товари? Передусім, щоб задовольнити певну нашу потребу, без якої складно або неможливо жити: наприклад у їжі, воді, сні, одязі, відпочинку, розвагах і розвитку. Здається, що без задоволення окремих потреб можна нормально жити, але в такому випадку ми не почувасмося щасливими, спокійними, вільними тощо. Потреби бувають першочерговими і другорядними.

- Склади таблицю товарів, які мають цінність для тебе. У лівому стовпчику запиши необхідні товари, які задовольняють твої першочергові потреби, а в правому — бажані, що задовольняють другорядні.
- Порівняй свою таблицю товарів із таблицями інших. Які товари є в усіх списках?
- Що ще, окрім перелічених товарів, може задовольнити твої потреби? Чи справді це всі товари?

Кожний із нас споживає не лише товари: ми можемо ходити у тренажерний зал, користуватися доставленням товарів за допомогою пошти, ремонтувати техніку тощо. Це — послуги.

§5. Я — раціональний споживач 25

Послуги бувають різними: стрижка в перукарні, консультація у лікаря, ремонт смартфона, надання доступу до інтернету тощо.

На відміну від товарів, послуги нематеріальні, тобто не є чимось, що можна потримати в руках. Проте продукт послуг може мати матеріальну форму. Наприклад, пошита мاسкардана костюма з матеріалу замовника є послугою, матеріальним продуктом якої є костюм.

Злата та Олеса купували нові смартфони. В Олесі зламується старий смартфон, а Злата планує створити "круті" селфі та фотографії, тому вирішила купити потужний смартфон із найкращою камерою.

Чи обидві покупки є необхідними? Поясни свою відповідь.

Продавець запропонував разом із товарами придбати зарядний пристрій, повербанк, чохол для смартфона. А також заллатити на вибір за ілюстрації захисного скла, безоплатну заміну розбитого екрану та корпусу, продовження гарантії на 24 місяці, підтримку смартфона (створення облікового запису, оновлення програмного забезпечення, перенесення даних тощо).

Які товари, а які послуги запропонував на додачу продавець? Чому він так зробив? Як гадаєш, на які додаткові покупки подругам варто зголошуватися? Чому?

Що із запропонованого ти порадиш придбати скейтеру Артему, онлайн-консультантці Соломії, Ігорю, який багато спілкується телефоном із друзями, та Ользі, в якій є молодший братик?

Разом змодельуйте покупку смартфона. Про що варто запитати продавця? На що звернути увагу?

Невидима вартість обраного товару

У житті нам часто доводиться вибирати, зважувати всі "за" і "проти", порівнювати різні варіанти. Звичайно, помилок не уникають, але на що саме звертати увагу, щоб обирати найкраще? І чи завжди найкращим для всіх буде те саме?

Об'єднайтеся в групи. Змодельуйте вибір одягу для прогулянки взимку. Запишіть, на що саме варто звертати увагу, підкреслив найбільш важливі позиції. Порівняйте записане. Чи всі зазначили однакове? Чому так вийшло?

Розділ 1 - Прикладні фінанси 26

4. З однокласником чи однокласницею уявіть, що збираєтеся в Карпати кататися на гірських лижах. Який комбінезон виберете? Чому?

Гірськолижний комбінезон Звичайна тканина Акційна ціна 4500 грн	Гірськолижний комбінезон із захистом на колінах Вологостійка тканина 5700 грн
Комбінезон гірськолижний для сноуборду Тканина з підвищеною вологостійкістю 6500 грн	Гірськолижний комбінезон Вологостійка тканина 3000 грн

Обирай? Правда, складно? Це завжди так. Зверни увагу: що б ми не обрали, щось втрачимо. Аційна ціна хороша, але комбінезон промокає, тому треба купувати речі, щоб переважало. Можна зекономити й купити комбінезон за 3000 грн, але до нього потрібно буде ще купувати куртку. А можливо, куртка вже є, тож потрібно купити саме таку річ.

5. Ознайомся із ситуацією.

Яросвіт давно планував купити рослини і відіслав на них 3000 грн. Але родина друга збиралася на екскурсію в Кам'янець-Подільський і запросила Яросвіта. Хлопець зацікавився поїздкою, та й на неї якраз вистачить грошей, відкладених на рослини. Що вибрати? Яросвіт знає, що значну частину своїх кишенькових грошей витрачає на кіно та тренування із самозахиту. Може, від чогось відмовитися? Але від чого саме?

Що порадиш Яросвіту?

Дізнайся, що порадили однокласники та однокласниці. Обговоріть переваги й недоліки кожного варіанту.

У житті ми часто маємо робити вибір, адже одночасно не можемо бути в двох різних місцях або займатися кількома справами (бути на екскурсії та витягати на тренування, виконувати домашні завдання та робити виступані художні світлинні тощо). Ми маємо навчитися вибирати: що для нас головне зараз, а що можна зробити потім. Так само ми чинимо і купуючи товари.

§5. Я — раціональний споживач 27

У кожному нашому виборі є невидимий бік — те, що ми можемо втратити, від чого змушені відмовитися в результаті вибору. Тому, перш ніж щось купити, варто добре поміркувати, які властивості товару важливі для нас. Чому нам потрібні саме вони, що для нас необхідно, а що бажане. Далі розглянемо різні варіанти, можемо радитися із знайомими, що вже придбали схожу річ, і робимо вибір.

З однокласником чи однокласницею оберіть якийсь товар. Складіть поради для споживачів під час вибору та купівлі цього товару. Що варто дізнатися в продавця про цей товар?

- Обговоріть складені поради. Що варто продумати перед тим, як купувати товар? Створи алгоритм вибору товару.

Охорона прав споживачів

Купуючи товар, ти отримуєш **товарний або касовий чек**, що підтверджує факт оплати товару. Ніколи не нехуй такою нагодою, адже саме це в разі потреби допоможе тобі захистити свої права.

Захист прав споживачів — гарантований законом контроль з боку держави за якістю й безпечністю продукції та всіх видів послуг. Права покупців захищає Закон України "Про захист прав споживачів".

Споживачі мають право на належну якість товару та обслуговування, безпечний товар, достовірну інформацію про товар та його виробника (продавця), відшкодування товару неналежної якості тощо.

Гарантійний термін — це час, протягом якого виробники (продавці) у разі потреби мають здійснювати безоплатний ремонт або заміну товару, що його придбав споживач.

Купуючи товар, обов'язково уважно переглянь його, перевірь комплектацію. Користуючись річчю, дотримуй інструкцій від виробника.

7. Знайди інформацію про захист прав споживачів і склади пам'ятку "Як покупцям захистити свої права". Оформи її у вигляді інфографіки.

- Товари задовольняють наші потреби, тому цінні для нас.
- Вибираючи товар, маємо розглядати та порівнювати різні варіанти, особливо коли купуємо дорогий річ.
- Права споживачів гарантує держава Законом України "Про захист прав споживачів".

Розділ 1 - Прикладні фінанси 28

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Підприємництво і фінансова грамотність" для 8 класу (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 5. Я — раціональний споживач

§ 5. Я — раціональний споживач

Матеріали до уроку

Захист прав споживачів
(до завдання 7 підручника)

Переглянь інформацію про захист прав споживачів і знайди інформацію про те, що тобі ще хочеться дізнатися.

- Проект Міністерства юстиції України "Я маю право!"
- Відповіді на запитання від Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів
- Поради "СВІДОМО ПРО: захист прав споживачів"
- Відеодовідка "Гарантійний ремонт. Що потрібно знати споживачеві?"

Запитання та завдання для обговорення:

- Склади пам'ятку "Як покупцю захистити свої права".
- Оформи її у вигляді інфографіки.
- Поміркуй, кому ця інформація потрібна. Як зробити так, щоб ці люди нею скористалися?

Підсумкові запитання

РОЗПОЧАТИ ТЕСТ

Самооцінювання

- Пригадай, що нового ти вивчив / вивчила сьогодні.
- Під час розв'язування якого завдання зроблено найбільше помилок? Чи важливе це завдання?
- Як гадаєш, що потрібно зробити, щоб наступного разу за виконання цього завдання дістати кращі результати? Чому це важливо?

Підсумок уроку

Матеріал кожного уроку на окремій сторінці е-додатка

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 "Підприємництво і фінансова грамотність" для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 1. Підприємці та підприємливість

§ 1. Підприємці та підприємливість

Матеріали до уроку

- Відео про підприємців (до завдання 1 підручника)
- Додаткове завдання про підприємців
- Визначаємо риси підприємця / підприємці (до завдання 2 підручника)
- Підприємливі діти (до завдання 4 підручника)

Практикум підприємливих новачків

- Репортаж "Діти продають лимонад і збирають гроші на ЗСУ"
- Мультфільм-пояснення "Малі бізнесмени"
- Таблиця "Бюджет лимонаду" для дослідження (до завдання 6 підручника)
- Шаблон для створення власного бюджету (до завдання 7 підручника)
- Коротке відео про основні питання курсу "Підприємництво і фінансова грамотність"

Перейди за QR-кодом на початку параграфа

ВСТУП · НАВІЩО НАМ ПОТРІБНІ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

svitdovkola.org/pfg8/1

§ 1. Підприємці та підприємливість

Підприємець — це той, у кого є ідея й бажання створювати.

Девід Карп, засновник Tumbir

- Поміркуй, які дві основні риси підприємців виділено у висловлюванні. Чому вони важливі для цієї діяльності?
- Чи зацікавив тебе вислів? А особистість автора? Чим саме?

Підприємець: уявляємо й розмірковуємо

А зараз пориньмо у світ підприємництва й на прикладах пригадаймо те, що вже знаємо.

- Переглянь відео про людей, які створили щось потрібне для інших.
 - Чи можна їх назвати підприємцями? Чому?
 - Які риси характеру допомогли цим людям у їхній діяльності?
 - Чи можна сказати, що вони створюють цінність для інших?
 - Яку відповідальність ці люди взяли на себе?
 - Як думаєш, чи отримують вони задоволення від такої діяльності? Чи вигідно їм це робити? Аргументуй.
- Об'єднайтеся парами. Створіть хмару рис характеру, потрібних підприємцеві. Чому ви додали саме їх?
 - Об'єднайтеся у 4 групи. Розкажіть, хто такі підприємці. Поєднайте свої хмари слів та складіть перелік якостей підприємців.

Ознаки підприємницької діяльності — самостійність, ініціативність, систематичність, ризикованість, спрямованість на визначений результат.

- Уяви діяльність підприємців. Поміркуй та наведи приклади, що може бути її результатом. У чому цінність праці підприємців? Чому ми говоримо про ризикованість такої діяльності?

Підприємець — це особа, яка задовольняє потреби споживачів у товарах, роботах, послугах з метою отримання економічної вигоди у вигляді доходу та прибутку.

Підприємливим може бути кожен!

- Подивися відео і пригадай, кого можна назвати підприємливим.
 - Чи вважаєш ти себе підприємливим? Чому?
 - Чи можуть бути підприємливими діти? Коли саме?
 - Чи обов'язково підприємлива людина є підприємцем?

Підприємливість — це здатність людини висувати та реалізувати оригінальні ідеї, ефективно використовувати наявні ресурси, створюючи цінність для себе та інших.

Отже, підприємливим може бути кожен, але не кожна підприємлива людина є підприємцем. Коли підприємлива людина стає підприємцем? Підприємці — особи, що реалізацію власної ідеї роблять основною своєю діяльністю. Таку діяльність називають **підприємництвом**.

- Підприємництво обов'язково має давати прибуток, що стає основним доходом підприємців.
- Підприємці відповідальні за свій добробут та добробут своїх працівників.
- Для створення цінності та отримання прибутку з найменшими витратами вони йдуть на ризик.
- Підприємці звітують про свої доходи та сплачують податки державі.

Практикум підприємливих новачків

Влітку діти вирішили самостійно заробити гроші на дрон (40 000 грн) для воїнів їхньої громади. Було спекотно, і діти вирішили продавати лимонад на вулицях міста. Де взяти необхідне? "Спочатку попросимо гроші в батьків, але як продамо першу партію лимонад будуть власні гроші на все необхідне", — виріши

План дітей:

- Рахуємо, скільки нам потрібно витратити грошей на все, необхідне для лимонаду.
- Міркуємо, за скільки люди будуть купувати в нас напій.
- Рахуємо, скільки грошей ми отримаємо після продажу лимонаду.
- Аналізуємо результат.

Ірина Стеценко, Олексій Андрусич

Підприємництво і фінансова грамотність

8 клас

Інтегроване навчання

Е-додаток: відображено всі основні складові уроку

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні

§ 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні

Матеріали до уроку

- Віртуальна екскурсія до Музею грошей Національного банку України (до завдання 5 підручника)
- Досліджуємо валюти різних країн (до завдання 7 підручника)

Тест за матеріалами кожного уроку — формувальне оцінювання

Підсумкові запитання

РОЗПОЧАТИ ТЕСТ

Самооцінювання

- Чи на всі свої запитання щодо теми уроку ти дістав / дістала відповідь?
- Чи зможеш самостійно відповісти на свої запитання?
- Що допоможе тобі знайти відповідь?

Запитання для самооцінювання в кінці кожного уроку

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні -> Досліджуємо валюти різних країн

Досліджуємо валюти різних країн

Подивися відео і знайди ще більше цікавих фактів про українську гривню, національні валюти інших країн.

Історія українських грошей

- Відео “Наша гривня”
- Відео “Еволюція гривні”
- Найкрасивіші банкноти світу

Запитання та завдання для обговорення:

- Які валюти є провідними у світі?
- Які ти поставив би / поставила б на найвищий щабель?
- Поясни, чому обрано саме їх.
- Представ інформацію в зручному для тебе вигляді.

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні -> Досліджуємо валюти різних країн -> Найкрасивіші банкноти світу

Найкрасивіші банкноти світу

Медіаматеріали та додаткові публікації до завдань підручника

Тестові запитання: формувальне оцінювання

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні

§ 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні

Матеріали до уроку

Віртуальна екскурсія до Музею грошей Національного банку України
 (до завдання 5 підручника)

Досліджуємо валюти різних країн
 (до завдання 7 підручника)

Підсумкові запитання

РОЗПОЧАТИ ТЕСТ

Самооцінювання

- Чи на всі свої запитання щодо теми уроку ти дістав / дістала відповідь?
- Чи зможеш самостійно відповісти на свої запитання?
- Що допоможе тобі знайти відповідь?

Електронний інтерактивний додаток до підручника
 “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу
 (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Зміст -> Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 2. Гроші в житті людини — вчора та сьогодні -> Підсумкові запитання

Підсумкові запитання

1. Яка з властивостей не притаманна грошам?

- А Зручність у використанні.
- Б Довговічність.
- В Водостійкість.
- Г Рідкість.

2. Яка з функцій не є функцією грошей?

- А Засіб обігу.
- Б Засіб зв'язку.
- В Міра цінності.
- Г Засіб нагромадження.

3. Як гроші виконують функцію міри цінності товарів і послуг?

- А Гроші дають змогу визначити цінність товарів і послуг.
- Б Гроші визначають для нас ціну товарів.
- В Гроші є засобом комунікації між магазинами та покупцями.

Підсумкові запитання

1. Яка з властивостей не притаманна грошам?

- А Зручність у використанні.
- Б Довговічність.
- В Водостійкість.
- Г Рідкість.

2. Яка з функцій не є функцією грошей?

- А Засіб обігу.
- Б Засіб зв'язку.
- В Міра цінності.
- Г Засіб нагромадження.

3. Як гроші виконують функцію міри цінності товарів і послуг?

- А Гроші дають змогу визначити цінність товарів і послуг.
- Б Гроші визначають для нас ціну товарів.
- В Гроші є засобом комунікації між магазинами та покупцями.

ГОТОВО

Набрано 2 бали з 3.

Що ще міститься в е-додатку?

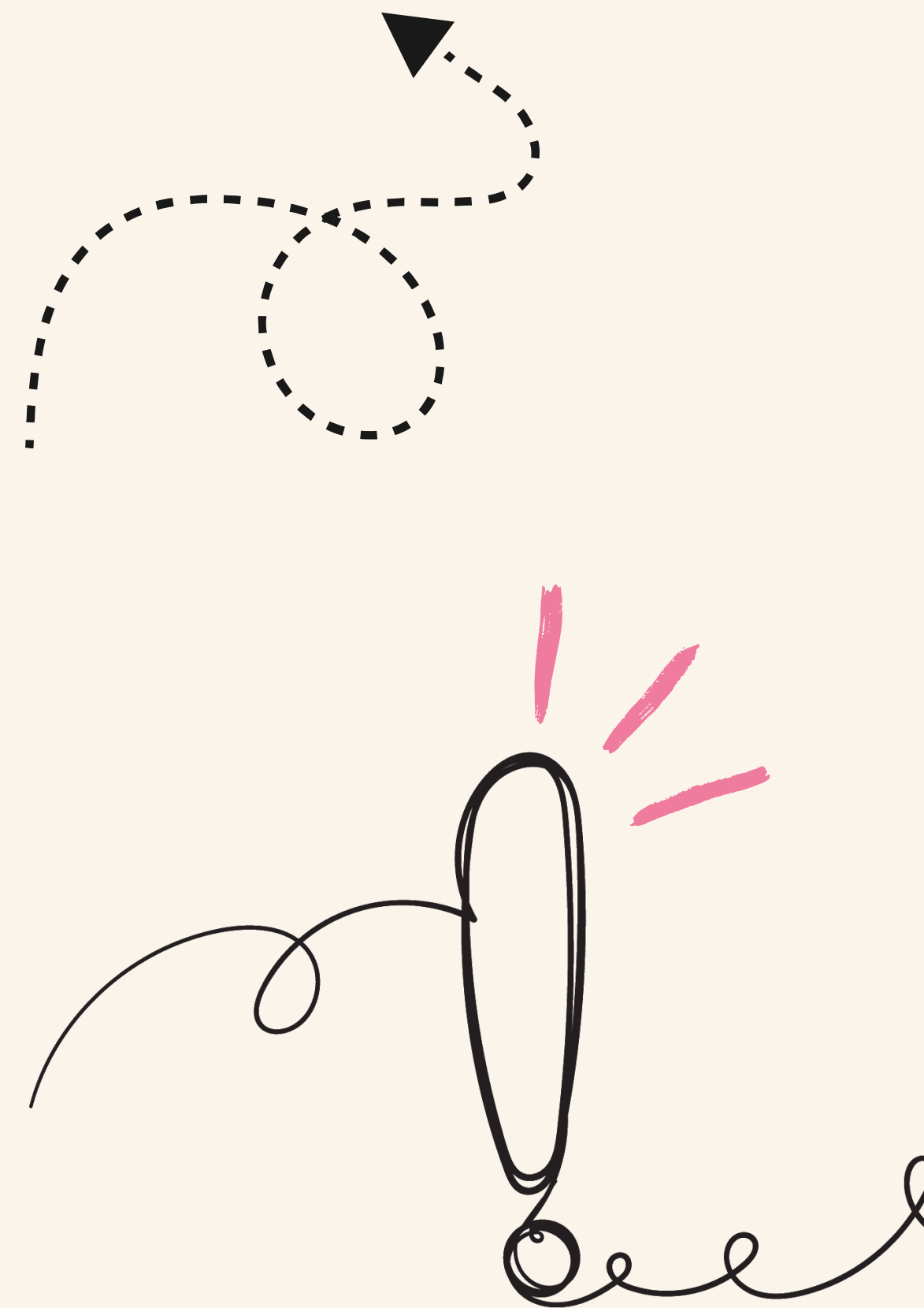
Перейди за QR-кодом
на початку параграфа

- ❖ Відеоматеріали
- ❖ Інфографіка
- ❖ Онлайн-завдання
- ❖ Онлайн-тести
- ❖ Матеріали для дослідницької роботи
- ❖ Пам'ятки
- ❖ Опис проблемних ситуацій
- ❖ Посилання на онлайн-екскурсії

Як використовувати е-додаток?

- ❖ Медіаматеріали пов'язані зі змістом підручника.
- ❖ З ними можна працювати як на уроках, так і вдома.
- ❖ Е-додаток — незамінний помічник у дистанційній і очній формі роботи.

Змістові блоки в підручнику

Пояснювальні тексти
практичного спрямування

Завдання
на закріплення
вивченого

Підсумок

Де відвага, там і щастя

Ми вже дізнавалися, які риси характеру потрібні для досягнення фінансового успіху. Серед них — сміливість ризикувати, тобто здатність йти на виправданий ризик заради поставленої мети.

Мережа “McDonald’s” стала популярною у світі завдяки Рею Кроку. Для того, щоб викупити право на торгову марку в братів Мака й Діка Макдональдсів, він заклав житло і взяв кредит у банку. Рей продав право використовувати торгову марку на всіх континентах, окрім хіба Антарктиди, і заробив 600 мільйонів доларів.

У 2006 році бізнесмени з української діаспори в США зацікавилися розробками вчених із Кібернетичного центру Національної академії наук України. Вони створили компанію “Viewdle” і вклали значні кошти в розробку алгоритму розпізнавання облич. На той час це було дуже ризикове вкладення грошей. Але згодом проєкт став успішним, і у 2012 році Google викупила моду українську компанію за кілька десятків мільйонів доларів.

За 2023 рік в Україні, що продовжувала протистояти воєнному нападу, було зареєстровано понад 300 тисяч нових фізичних осіб-підприємців. Половину людей, що вирішили розпочати власну справу під час війни, складали жінки.

5. Проаналізуй кожний описаний випадок на наявність і рівень ризику. Чи виправданий він?

6. Дізнайся більше про ці та подібні випадки. Оформи матеріали в презентацію. Обговоріть знайдену інформацію в класі.

Підприємці не можуть уникнути ризику. У певному розумінні ризик — це нормально для підприємництва. Але чи є можливість опанувати ризик? Певні дії допоможуть зменшити ймовірність негативних наслідків.

1. З’ясування та оцінювання ймовірності ризиків.
2. Розуміння того, задля чого ризикувати.
3. Визначення можливих наслідків ризиків.
4. Гнучке планування діяльності — план А і план Б.
5. Вибір дій: уникнення, прийняття, перенесення, запобігання.
6. Створення резервного фонду на випадок несприятливої події.
7. Співпраця з надійними партнерами, які готові допомогати.

Як ми ризикуємо втратити гроші

А тепер пригадаймо звичайні ситуації нашого повсякдення, коли ми, інколи навіть не помічаючи цього, ризикуємо грошима.

- Позичання власних грошей без оформлення боргової розписки.
- Купівля валюти поза фінансовою установою.
- Покупка за оголошенням в інтернеті з передоплатою.

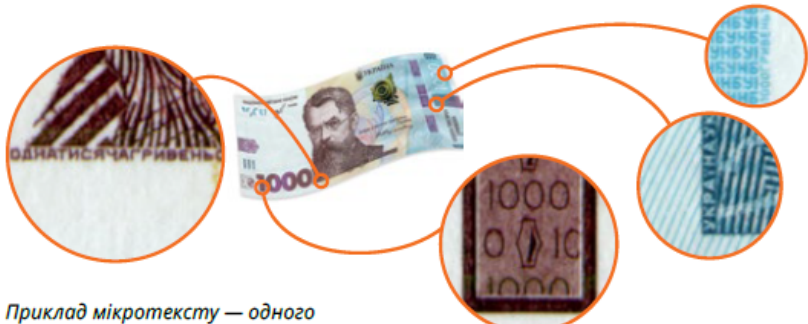
7. Обговоріть, як маємо діяти в подібних ситуаціях. Як убезпечити себе від таких ризиків? Наведіть інші приклади ризикованої фінансової поведінки.

8. Поміркуй, як краще розплачуватися за покупки — готівкою чи платіжною картою. Чому?

Пригадай, як ти купував/купувала щось на ринку. Коли розплачуєшся готівкою, особливо, якщо даєш новеньку банкноту великого номіналу, продавчиня чи продавець завжди уважно вивчають її, підіймають вгору, щоб розглянути проти світла, мацають. Чи знаєш, навіщо? Продавці, а найпаче люди літнього віку, добре знають про ризик отримати фальшиву купюру. Та й покупець ризикує, що решту йому дадуть фальшивими грошима.

Відтоді, як люди винайшли гроші, існують шахраї, які намагаються їх підробити. Фальшивомонетники трохи підрізали золоті монети, щоб зі стружки виплавити нові; домішували до золота інші, дешевші метали тощо. Для захисту монет від підроблення їх краї робили рифленими. Щоб перевірити, чи справжня монета, продавець випробував її “на зуб”, перевіряв розміри, вагу тощо.

Паперові гроші також потребують захисту від підроблення. Їх виготовляють зі спеціального паперу, застосовують водяні знаки, мікротексти, голограми, ультрафіолетові мітки тощо.

Приклад мікротексту — одного з елементів захисту банкнот

Пояснювальні тексти
практичного спрямування

Завдання
на закріплення
вивченого

Пояснювальні тексти
практичного спрямування

Кожний урок продумано до дрібниць

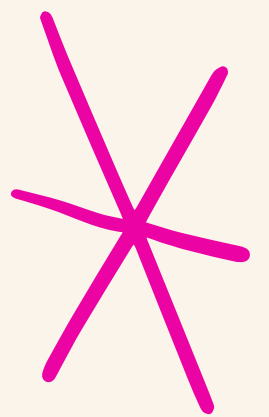
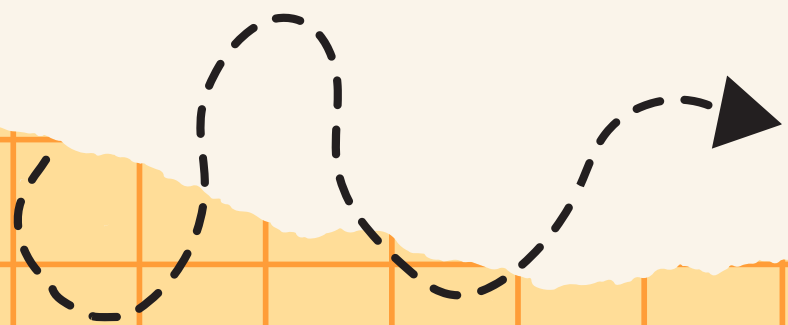
Інтерактивний електронний додаток
до підручника "Бізнес і фінансова грамотність" 8 клас (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Пізнавальні орієнтири

- ▶ Дивись, спостерігай і обговорюй в класі
- 🌐 Розв'яжи та дізнайся ще більше
- 📷 Роздивись та поміркуй
- 🎧 Послухай, поміркуй, імпровізуй
- 📄 Прочитай, зрозумій, використовуй

ПОЧАТОК РОБОТИ

Інструкція користувача

Щоуроку знайомство з підприємцем або підприємливою людиною

ВСТУП · НАВІЩО НАМ ПОТРІБНІ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ

svitdovkola.org/pfg8/1

§ 1. Підприємці та підприємливість

Підприємець — це той, у кого є ідея й бажання створювати.

*Девід Карп,
засновник Tumblr*

- ☀ Поміркуй, які дві основні риси підприємців виділено у висловлюванні. Чому вони важливі для цієї діяльності?
- ☀ Чи зацікавив тебе вислів? А особистість автора? Чим саме?

Електронний інтерактивний додаток до підручника “Підприємництво і фінансова грамотність” для 8 класу (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

до нас потрібні підприємництво та фінансова грамотність -> § 1. Підприємці та підприємливість

§ 1. Підприємці та підприємливість

Пізнавальні орієнтири

- Пригадаєш особливості праці підприємців.
- Визначиш риси характеру, потрібні підприємцеві для плідної роботи.
- Дослідиш, чим підприємливість відрізняється від підприємництва.

Матеріали до уроку

- [Детальніше про автора висловлювання](#)
(до с. 4 підручника)
- [Відео: Як створити цінність для інших](#)
(до завдання 1 підручника)

Довідка

Девід Карп — засновник Tumblr — однієї з найпопулярніших платформ мікроблогів. За версією журналу BusinessWeek — найкращий молодий підприємець у сфері високих технологій 2009 року, в 2010 році ввійшов до списку видатних новаторів віком до 35 років.

Девід Карп виріс у Мангеттені, поміняв кілька шкіл і закінчив навчання вдома. У 14 років Девід стажувався у телепродюсера й аніматора Френка Сейберта, потім працював консультантом із програмного забезпечення в інтернет-проекті для молодих батьків UrbanBaby.

У 2006 році, у віці 19 років, Карп створив власну платформу для мікроблогінгу. У серпні 2009 року журнал BusinessWeek назвав його найкращим молодим підприємцем у сфері ІТ. Згодом його сервіс став мегапопулярним: за даними ComScore, у липні 2011 року Tumblr зібрав 13 мільйонів унікальних відвідувачів (і це лише в США). У жовтні 2011 року тут запустив свій блог президент США Барак Обама.

Досвід підприємців за матеріалами уроку

Підприємництво і ризик — поряд

Підприємці намагаються зробити свою продукцію якомога кращою, щоб вона принесла найбільше користі для споживачів. Для цього вони мають йти хоча б на крок попереду, втілювати інноваційні ідеї, робити те, чого ніхто ще не робив. Або робити вже звичне нам інакше, запроваджувати нові, креативні способи господарювання. Тож вони не можуть не ризикувати.

Фермери, що займаються рослинництвом, насправді щороку вимушені ризикувати: така особливість їхньої професії. Вони мають вкладати гроші з осені до початку літа: купувати насіння, паліть, сіяти, доглядати за рослинами, збирати врожай та довозити його до магазинів (або продати посередникам).

Ми розраховуємо повернути вкладені кошти й отримати прибуток не раніше, ніж через півроку.

За цей час може відбутися багато небажаних подій. Зокрема несприятливі для посіяних культур погодні умови, змінення попиту на товар, коливання цін у країні, події в суспільстві, надходження на ринок конкурентних товарів з-за кордону тощо.

Отже, фермер ризикує або не отримати врожай зовсім, або продати його невигідно, тобто залишитися без грошей на наступну посівну.

Фінансовий ризик — ризик, пов'язаний з імовірністю втрати фінансових ресурсів — грошей, майна тощо. Підприємці ризикують фінансовими ресурсами, щоб реалізувати свою ідею та отримати прибуток.

3. Вигадайте креативні способи, які допоможуть фермерам звести ризики до мінімуму.

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Підприємництво і фінансова грамотність" для 8 класу (авт. Стеценко І. Б., Андрусич О. О.)

Розділ 1. Прикладні фінанси -> § 4. Фінансова поведінка та ризики

§ 4. Фінансова поведінка та ризики

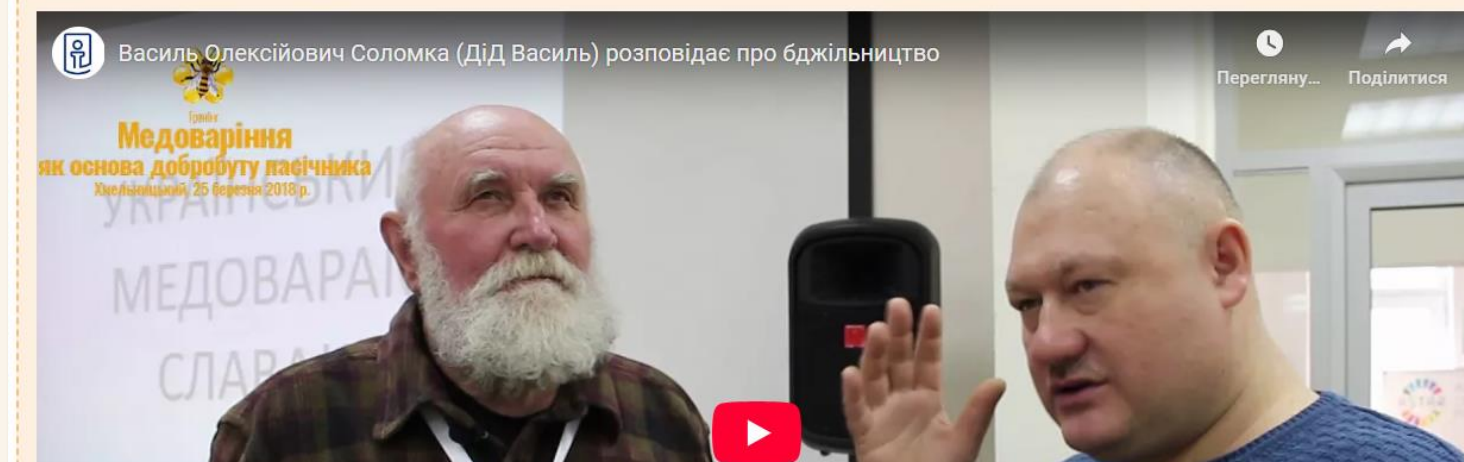
Матеріали до уроку

- [Детальніше про автора висловлювання](#) (до с. 20 підручника)
- [Підприємництво і ризик — поряд](#) (до с. 22 підручника)
- [Де відвага, там і ризик](#) (до с. 23 підручника)

Василь Соломка — відомий в Україні і далеко за її межами пасічник, що присвятив усе своє життя бджільництву. Він інженер-конструктор і доклав багато зусиль у дослідження та розробку власних винаходів у цій галузі.

Цікаві факти:

- Має прізвище «Дід Василь».
- Має 25 запатентованих винаходів.
- Увесь вільний час присвячує бджолам і своїй пасіці.
- Розробляє технології виготовлення питного меду.
- З 2000 року забезпечує бджолиними продуктами українські антарктичні експедиції.
- Написав "Гімн бджолярів України".
- Має на власній пасіці музей медоваріння.

Різноманітні завдання

Динамічний урок
— не втрачається
увага та
мотивація учнів

2. З однокласником / однокласницею прочитайте прислів'я та сформулюйте правила, які допоможуть ефективно розпоряджатися грошима.

- Копійка гривню береже.
- Гроші приходять кроком, а тікають галопом.
- Гроші рахувати, треба розум мати.
- Без грошей, як без рук.
- Скупий двічі платить, а ледачий двічі робить.
- Гроші лік люблять.

☀ Не певні, що вийшов вичерпний перелік? Спробуйте знайти більше інформації та додати поради. До яких порад варто прислухатися передусім? Чому?

4. Об'єднайтеся в групи й попрацюйте над завданням.

Клас зібрався на екскурсію. Усі діти отримали від батьків кишенькові гроші на обід і перекус, а також придбання сувенірів.

- ☀ Змодельуйте, як витратять гроші підлітки з різною фінансовою поведінкою: обережною, недалекою, схильною для ризику.
- ☀ Клас затримався в дорозі, і одній дитині не вистачило грошей на додатковий перекус. Зробіть припущення, яка фінансова поведінка могла стати причиною цього.

Ігри-моделювання на уроках

Практичні
знання: одразу
випробовуємо
і поглиблюємо
вивчене

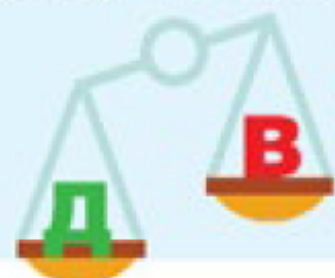

6. Пограйте з друзями. Вигадайте гроші та розподіліть їх між покупцями та виробниками. Уявіть себе власником невеликого кафе. До вас приходять снідати й замовляють салат і яєчню. Домовтеся, яку ціну треба поставити на кожну страву. Можете розширити асортимент страв.

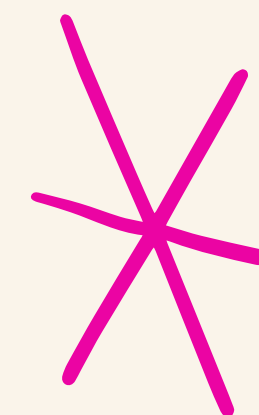
- ☀ На що ви звертали увагу, виставляючи ціну на страви?
- ☀ Які ціни можуть забезпечити розвиток вашої справи?
- ☀ Які податки ви будете платити?
- ☀ Пройдіть кілька разів схемою і здійсніть економічний колообіг.

дохід > витрати

Щоб виробники могли працювати, їхній дохід має бути більшим за витрати на виробництво товарів та оплату податків. Той самий принцип застосовний і щодо покупців, тобто кожного з нас: ми маємо отримувати дохід (переважно зарплату) більший, ніж витрати.

Фінансова поведінка та характер

1. Об'єднавшись у групи, ознайомтеся із ситуацією.

Роман, Богдан і Марічка вирішили навчитися створювати гарні світлини й знайшли курс “Мистецтво фотографування”. Навчання триває 4 місяці. Можна сплачувати 569 грн за кожен місяць окремо або 1800 грн одразу за весь курс.

☀ Прочитайте, як розмірковували підлітки. Що ви можете сказати про їхнє ставлення до грошей?

Важливий психологічний аспект 😊

• Роман

Тижневий дохід

Отримую від батьків – 300 грн.
Вигулюю собаку сусідів – 250 грн.
Всього – 550 грн/тиждень.

Тому можу відкласти 235 грн/тиждень.

Мої заощадження 1000 грн.

Якщо позичу в батьків ще 800 грн, то легко віддам за 4 тижні. Отже, можу заплатити одразу за весь курс і зекономити!

Богдан

Щотижня отримую від батьків – 300 грн.

У мене ще є заощадження, гадаю, що зможу сплачувати за навчання. Платитиму щомісяця, і все буде добре.

• Марічка

Щотижня отримую від батьків – 300 грн.

Мої заощадження – 2000 грн.

У мене точно є чим заплатити одразу за весь курс, але не хочу витратити майже всі свої заощадження. Краще відкладатиму з кишенькових по 150 грн щотижня, щоб вистачило на щомісячну оплату.

- ☀ А як би ви діяли в такій ситуації? Чому?
- ☀ Кому з підлітків ви хотіли б дати пораду? Яку саме?
- ☀ Як гадаєте, як кожний із них використає здобуті на курсі вміння?
- ☀ Чи варто позичати гроші? Коли саме? Чому?

Розмірковуємо і знаходимо рішення

Відкриття
знань,
самонавчання

2. Ознайомся з ситуацією.

Злата та Олеся купували нові смартфони. В Олесі зламався старий смартфон, а Злата планує створювати “круті” селфі та фотографії, тому вирішила купити потужний смартфон із найкращою камерою.

Набуття всіх
ключових
компетентностей

☀ Чи обидві покупки є необхідними? Поясни свою відповідь.

Продавець запропонував разом із товарами придбати зарядний пристрій, повербанк, чохол для смартфона. А також заплатити на вибір за клеєння захисного скла, безоплатну заміну розбитого екрану та корпусу, продовження гарантії на 24 місяці, підтримку смартфона (створення облікового запису, оновлення програмного забезпечення, перенесення даних тощо).

☀ Які товари, а які послуги запропонував на додачу продавець? Чому він зробив? Як гадаєш, на які додаткові покупки подругам варто зголоситися? Чому?

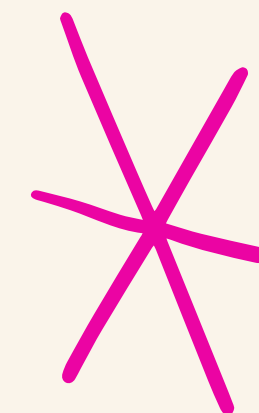
- ☀ Що із запропонованого ти порадиш придбати скейтеру Артему, онлайн-консультантці Соломії, Ігорю, який багато спілкується телефоном із друзями, та Ользі, в якій є молодший братик?
- ☀ Разом змодельуйте покупку смартфона. Про що варто запитати продавця? На що звернути увагу?

Підприємництво
і фінансова
грамотність

8
клас

Інтегроване навчання

Завдання творчого характеру

1. Ставлення до кишенькових грошей насправді може бути різним: витрачаю на що не зважаю; витрачаю тільки на щось вагоме для мене; витрачаю відально, але не відмовляю собі в розвагах.

☀ Наведи аргументи “за” і “проти” кожного варіанта витрачання грошей.

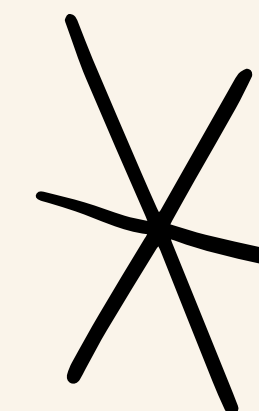
☀ Поділіться з однокласниками та однокласницями думками, як варто і як не варто ставитися до кишенькових грошей, обговоріть у класі.

☀ Розкажіть власні секрети розпорядження кишеньковими грошима молодшим знайомим. Можете записати відео.

Цікаво для підлітків з різними здібностями

9. Поміркуйте, на що можуть піти шахраї, щоб заволодіти грошима інших. Складіть невеличкі короткі твори з життєвими історіями. У кінці наголосіть, як вдалося виявити шахраїв і не піддатися на їхні винахідливі хитрощі.

Орієнтація на досвід PISA

- ❖ Підручник допоможе досягти гарних результатів у міжнародному дослідженні PISA.
- ❖ PISA — це найбільше міжнародне дослідження, що вивчає якість освіти (охоплює понад 80 країн, що становлять понад 80 % світової економіки).

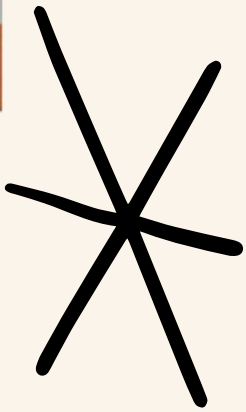
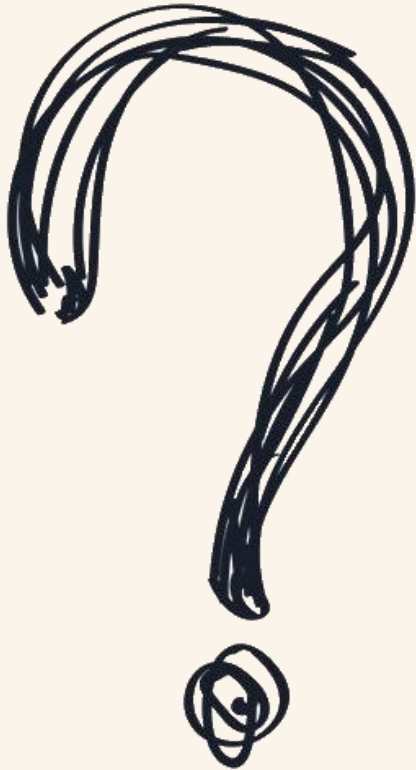
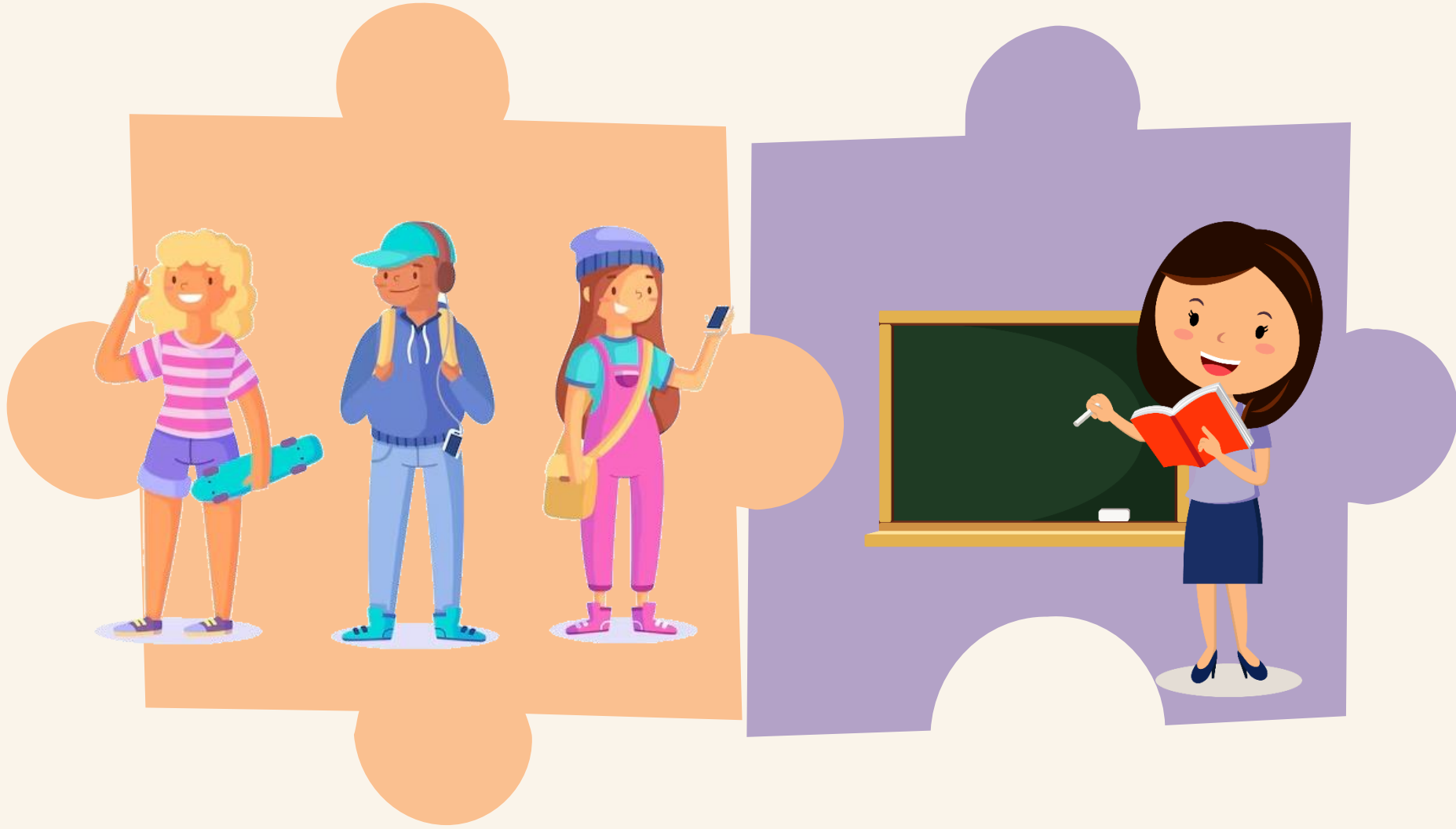
Але ми працюємо не на результат дослідження, а **заради знань і вмінь**, які стануть потрібними підліткам у майбутньому.

Яким має бути сучасний підручник?

Як зробити зручний підручник для всіх учасників освітнього процесу?

Прості тексти

Послуга — це робота або дія, яку одна особа виконує для іншої на її замовлення, щоб задовольнити якусь її потребу.

Послуги бувають різними: стрижка в перукарні, консультація у лікаря, ремонт смартфона, надання доступу до інтернету тощо.

На відміну від товарів, послуги нематеріальні, тобто не є чимось, що можна потримати в руках. Проте продукт послуг може мати матеріальну форму. Наприклад, пошиття маскарадного костюма з матеріалу замовника є послугою, матеріальним продуктом якої є костюм.

2. Ознайомся з ситуацією.

Злата та Олеся купували нові смартфони. В Олесі зламався старий смартфон, а Злата планує створювати “круті” селфі та фотографії, тому вирішила купити потужний смартфон із найкращою камерою.

☀ Чи обидві покупки є необхідними? Поясни свою відповідь.

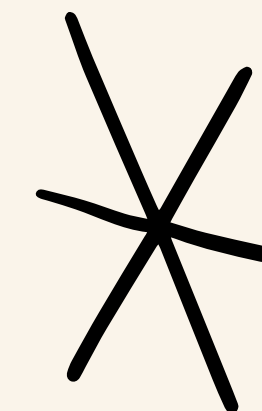
Продавець запропонував разом із товарами придбати зарядний пристрій, повербанк, чохол для смартфона. А також заплатити на вибір за клеєння захисного скла, безоплатну заміну розбитого екрану та корпусу, продовження гарантії на 24 місяці, підтримку смартфона (створення облікового запису, оновлення програмного забезпечення, перенесення даних тощо).

☀ Які товари, а які послуги запропонував на додачу продавець? Чому він так зробив? Як гадаєш, на які додаткові покупки подругам варто зголошуватися? Чому?

- ☀ Що із запропонованого ти порадиш придбати скейтеру Артему, онлайн-консультантці Соломії, Ігорю, який багато спілкується телефоном із друзями, та Ользі, в якій є молодший братик?
- ☀ Разом змодельюйте покупку смартфона. Про що варто запитати продавця? На що звернути увагу?

❖ Пояснюємо учням складне зрозуміло і доступно.

❖ Наводимо цікаві приклади з життя видатних осіб, а також близькі дітям ситуації.

2. Ознайомся з ситуацією.

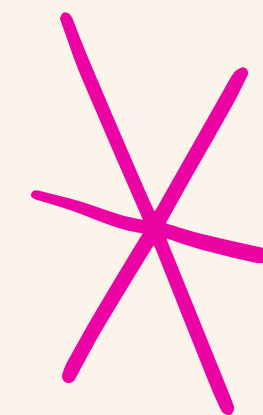
Знайомий підприємець запропонував підліткам роботу консультантами в інтернет-магазині розвивальних комп'ютерних ігор для дітей: сумісний з навчанням у школі графік, певний відсоток від ціни кожного проданого товару, оплату щотижня, винагородження за гарну роботу. Але й поставив умови: штраф за невчасний вихід на роботу та за незадоволених клієнтів. Данило та Мілана одразу погодилися.

Данило: Абсолютно певен, що в мене все вийде: чудово знаюся на таких іграх, сам граю на смартфоні, коли хороший інтернет.

Мілана: Я можу взятися за таку роботу: є гарний смартфон, Wi-Fi працює, навіть коли світло відключають. Повербанк поки попрошу в старшого брата, потім із зарплати придбаю й собі. У молодшої сестри та її однокласників розпитаю, які ігри їм особливо подобаються, уроки встигатиму робити.

- ✦ Проаналізуй міркування дітей. Про що свідчать їхні думки?
- ✦ Чи взявся / взялася б ти за таку роботу? Які ризики для себе ти бачиш?
- ✦ У парі змодельуйте ситуацію, де підлітки з різними характерами та вподобаннями зважують усі "за" й "проти" такої роботи. Як ви говоритимете з роботодавцем? Які аргументи використаєте, щоб переконати його в тому, що можете працювати на цій посаді?
- ✦ У чому ризик підприємця в такій ситуації? А чому він іде на ризик?

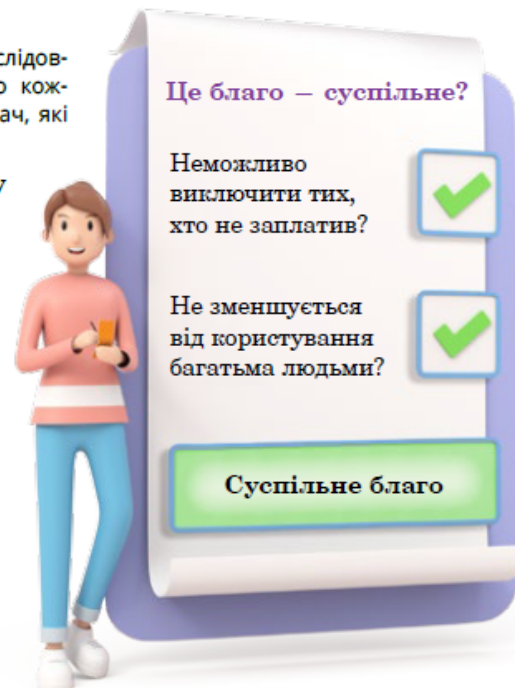
Наочність

Суспільні блага — товари та послуги, якими одночасно може користуватися багато людей без зменшення їхньої корисності та доступності для інших.

Суспільні блага необхідні для життя суспільства в цілому. Тому їх забезпечує держава, оскільки звичайним виробникам це або невигідно, або просто не під силу.

3. Скористайся алгоритмом, послідовно застосувавши критерії до кожного блага з переліку, і визнач, які з них є суспільними.

- Фонтан у міському парку
- Пляшка води
- WI-FI у громадському транспорті
- Освітлення вулиці
- Музей
- Пляж
- Охорона власності
- Повітря
- Парк розваг
- Озеро
- Захист прав споживачів

* З однокласниками та однокласницями перевірте, чи в усіх вийшов однаковий результат. Аргументуйте свою відповідь.

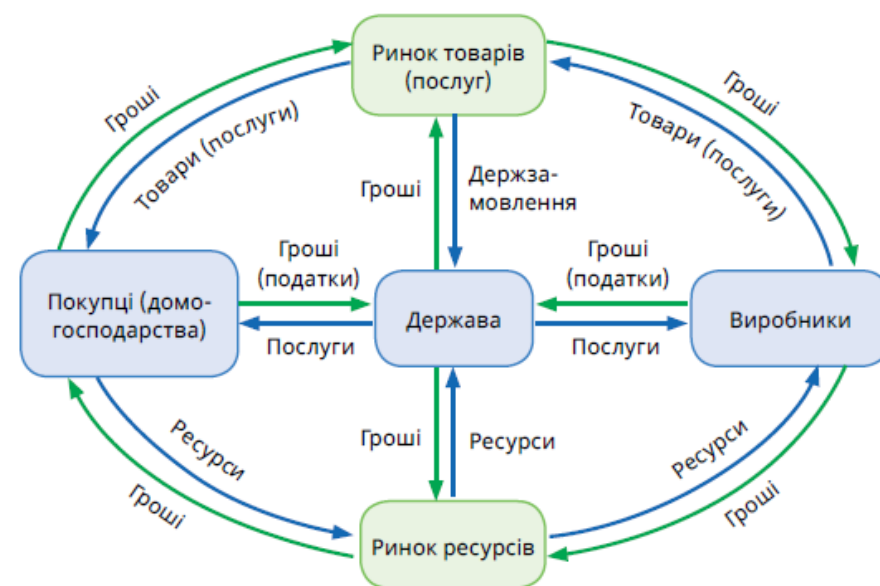

* Пригадайте, якими суспільними благами користуються ваші родини. Чому ці блага важливі для нас?

Парадокс, але суспільними благами можуть користуватися навіть люди, які не сплатили за них. І не завжди люди, що сплатили, ними користуються. Де держава бере кошти на суспільні блага, адже на перший погляд здається, що все це безоплатно чи майже безоплатно?

Безоплатне має свою ціну

Щоб держава могла забезпечити громадян суспільними благами, потрібен безперервний рух ресурсів, товарів та грошей між споживачами та виробниками. Такий рух називають **економічним колообігом**. Роздивімося на схемі спрощену його модель.

Щоб створити товар, виробники мають витратити ресурси (зокрема гроші) та придбати все необхідне для виробництва: складники для виготовлення товару, транспорт, електроенергію, газ. А ще оплатити роботу працівників, рекламні послуги, оренду приміщення тощо.

Щоб отримати дохід, виробники мають продати товар через магазини, де його купують споживачі.

Звісно, виробникам хочеться не лише відшкодувати витрати, а й отримати гроші на розвиток виробництва, тобто мати **прибуток**.

Витрати — гроші, витрачені на ресурси й товари.

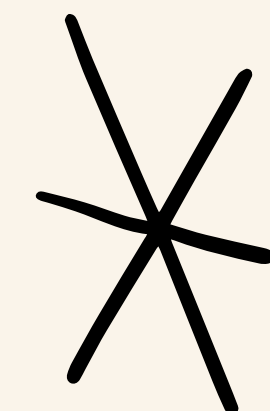
Дохід — гроші, отримані від продажу товарів чи ресурсів.

Прибуток — різниця між доходом і витратами. Є основною метою виробництва.

$$\text{Прибуток} = \text{дохід} - \text{витрати}$$

Якщо доходи стають меншими за витрати, то виробники зазнають збитків.

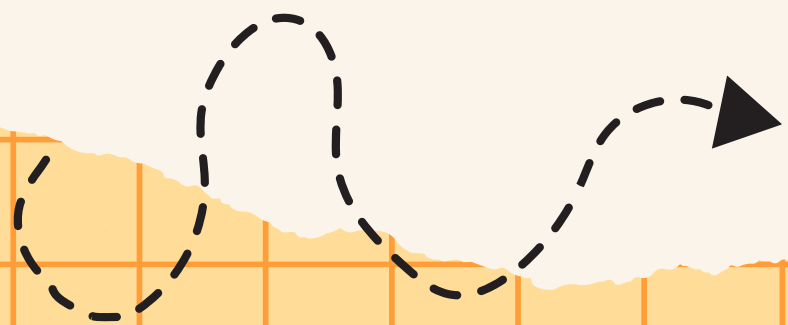
Краще один раз побачити ніж 100 разів прочитати.

Зручна структура

❖ **Відповідність обсягу матеріалу підручника тривалості уроку.**

Один урок = 4-5 сторінок

У кожному нашому виборі є невидимий бік — те, що ми можемо втратити, від чого змушені відмовитися в результаті вибору. Тому, перш ніж купувати, які властивості товару важливі для нас, ми повинні знати, чого ми хочемо, чого нам потрібно, чого ми не хочемо, чого ми не можемо дозволити собі. Це допоможе нам зробити правильний вибір.

4. З однокласником чи однокласницею уявіть, що збираєтесь в Карпати кататися на гірських лижах. Який комбінезон виберете? Чому?

Послуга — це робота або дія, яку одна особа виконує для іншої на її замовлення, щоб задовольнити її потреби.

Послуги бувають різні: стрижка в перукарні, консультація у лікаря, ремонт смартфона, налаштування доступу до інтернету тощо.

Відмінність послуг від товарів, послуги не можна тримати в руках. Проте послуги можна купувати за гроші. Наприклад, поштовий лист — це послуга, матеріальним носієм якою є листок паперу.

Відмінність послуг від товарів, послуги не можна тримати в руках. Проте послуги можна купувати за гроші. Наприклад, поштовий лист — це послуга, матеріальним носієм якою є листок паперу.

Товар — результат праці, що виробляють не для власного споживання, а на продаж. Товари задовольняють потреби споживачів, тому мають цінність для них.

Навіщо ми купуємо товари? Передусім, щоб задовольнити певну нашу потребу, без якої складно або неможливо жити: наприклад у їжі, воді, сні, одязі, відпочинку, розвагах і розвитку. Здається, що без задоволення окремих потреб можна нормально жити, але в такому випадку ми не відчуваємося щасливими, спокійними, вільними тощо. Потреби бувають першочерговими і другорядними.

1. Склади таблицю товарів, які мають цінність для тебе. У лівому стовпчику запиши необхідні товари, які задовольняють твої першочергові потреби, а в правому — бажані, що задовольняють другорядні потреби.

2. Порівняй свою таблицю товарів із таблицями інших. Які товари є в усіх списках?

3. Що ще, окрім перелічених товарів, може задовольнити ваші потреби? Чи справді це все товари?

Кожний із нас споживає не лише товари: ми можемо ходити у тренажерний зал, користуватися доставленням товарів за допомогою пошти, ремонтувати техніку тощо. Це — послуги.

55. Я — раціональний споживач 25

У кожного з нас є свої потреби. Деякі з них є основними, а деякі — другорядними. Наприклад, їжа, вода, одяг, житло — це основні потреби, а розваги, відпочинок — другорядні. Якщо основні потреби не задоволені, ми не можемо нормально жити. Тому важливо знати, чого ми хочемо, чого ми не хочемо, чого ми не можемо дозволити собі. Це допоможе нам зробити правильний вибір.

4. З однокласником чи однокласницею уявіть, що збираєтесь в Карпати кататися на гірських лижах. Який комбінезон виберете? Чому?

Послуга — це робота або дія, яку одна особа виконує для іншої на її замовлення, щоб задовольнити її потреби.

Послуги бувають різні: стрижка в перукарні, консультація у лікаря, ремонт смартфона, налаштування доступу до інтернету тощо.

Відмінність послуг від товарів, послуги не можна тримати в руках. Проте послуги можна купувати за гроші. Наприклад, поштовий лист — це послуга, матеріальним носієм якою є листок паперу.

Відмінність послуг від товарів, послуги не можна тримати в руках. Проте послуги можна купувати за гроші. Наприклад, поштовий лист — це послуга, матеріальним носієм якою є листок паперу.

Товар — результат праці, що виробляють не для власного споживання, а на продаж. Товари задовольняють потреби споживачів, тому мають цінність для них.

Навіщо ми купуємо товари? Передусім, щоб задовольнити певну нашу потребу, без якої складно або неможливо жити: наприклад у їжі, воді, сні, одязі, відпочинку, розвагах і розвитку. Здається, що без задоволення окремих потреб можна нормально жити, але в такому випадку ми не відчуваємося щасливими, спокійними, вільними тощо. Потреби бувають першочерговими і другорядними.

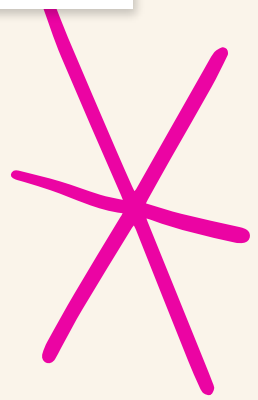
1. Склади таблицю товарів, які мають цінність для тебе. У лівому стовпчику запиши необхідні товари, які задовольняють твої першочергові потреби, а в правому — бажані, що задовольняють другорядні потреби.

2. Порівняй свою таблицю товарів із таблицями інших. Які товари є в усіх списках?

3. Що ще, окрім перелічених товарів, може задовольнити ваші потреби? Чи справді це все товари?

Кожний із нас споживає не лише товари: ми можемо ходити у тренажерний зал, користуватися доставленням товарів за допомогою пошти, ремонтувати техніку тощо. Це — послуги.

55. Я — раціональний споживач 27

3. Уявіть такий обмін товарами. Які його переваги та недоліки?

Звісно, такі товаро-гроші займали багато місця, їх було незручно зберігати та рахувати. Крім того, розрахунки були приблизними, адже цінність товаро-грошей залежала від багатьох чинників і їхню кількість виміряти було складно. Усе ще більше ускладнювалося, якщо в такий спосіб обмінювалися жителі різних територій.

З часом розвиток економіки спонукав людей домовлятися про використання грошей як мірила цінності товару.

Отже, гроші для розрахунків за товари виникли тоді, коли люди почали мислити приблизно так: "я винен/винна тобі певну кількість чогонебудь за ...".

Еволюція грошей

Поступово саме гроші стали необхідними для будь-яких операцій купівлі-продажу в суспільстві. Вони почали забезпечувати рух товарів та інших цінностей у суспільстві, тобто стали засобом обігу.

Гроші — це винахід, але не однієї людини чи кількох. Грошові відносини виникли в результаті постійного вдосконалення товарного обміну як його найвища форма.

Людство випробувало багато різних варіантів грошей, доки не вигадало металеві гроші — монети з дорогоцінних металів: срібла, золота, міді тощо. На відміну від сучасних монет давні монети мали цінність самі по собі.

В Україні перші гроші з'явилися в епоху найбільшої могутності Київської держави, коли князі розпочали власне монетне карбування. Володимир Святославич Великий випускав златники та срібляники із зображенням княжого гербу тризуба.

Монета — металевий грошовий знак встановленої ваги й форми, який має визначену цінність і використовується як засіб платежу.

Златник
Володимира
Великого

Монети імператора Ши Хуанді (246–210 рр. до н.е.)

Цікаво! Зручно збирати великі суми у зв'язки дозволяв отвір посередині одних із найперших монет, що їх випускали в Китаї в XI ст. до н.е.

4. Разом поміркуйте про переваги й недоліки монет. Чому сьогодні монети стали іншими? Які гроші ми використовуємо сьогодні?

З появою виробництва паперу в Китаї з'явилися паперові гроші (початок IX ст.). Проводити розрахунки стало набагато зручніше.

Час минає, змінюються суспільство, умови життя та потреби людей, з'являються нові технології. Тому й гроші та їхнє використання весь час удосконалюються, а як саме — про це далі.

Банкнота — грошовий знак, виготовлений із паперу або пластику, зазвичай прямокутної форми. Інша назва — купюра.

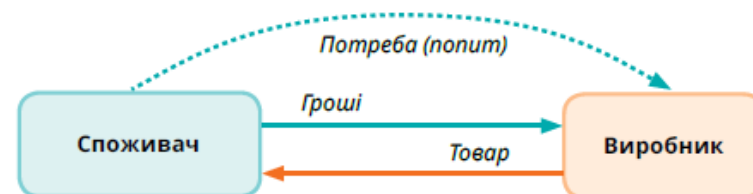

5. Дізнайся більше про те, як змінювалися гроші, здійснивши віртуальну екскурсію до Музею грошей Національного банку України. Подорожуючи музеєм, склади схему "Як змінювалися гроші: від давнини до сьогодення".

Гроші в сучасному суспільстві

Напевно, ти вже помітив/помітила, що в нашому суспільстві весь час відбувається рух грошей як результат продажу товарів. Виробники товарів (підприємці, люди, які працюють з ними, тощо) вкладають у виробництво гроші, які згодом повертаються їм, коли споживачі купують товари. На отримані кошти виробники можуть створювати нове й розширювати виробництво, і так увесь час.

6. Роздивися схему. Опиши ситуації із свого життя та життя своєї родини, коли ви були споживачами. А в яких ситуаціях твої рідні стають виробниками? Чи доводилося тобі бути виробником?

* Уявіть, що роками відпрацьований механізм грошового обігу дав збій. Наприклад, у споживачів недостатньо грошей, щоб купувати товари. Що станеться в суспільстві? У парах обговоріть і змодельуйте декілька ситуацій.

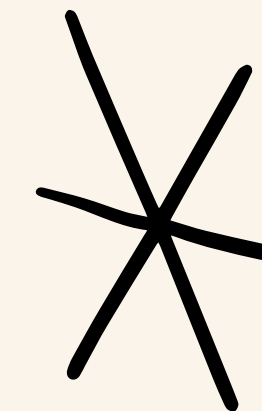
Гроші — це міра цінності товарів, що на них обмінювані.

Функції грошей

- **Міра цінності** товарів.
- **Засіб обігу** — є посередниками в обміні товарів і забезпечують їхній обіг.
- **Засіб нагромадження** — можуть перетворюватися на скарб, виходячи із сфери обігу.

❖ **Оптимальне використання термінів, пояснень, правил: не перевантажуємо учнів.**

Інтерактивність — необхідність сучасності

❖ Чи може підручник бути інтерактивним?

Підручник може спонукати і підтримувати інтерактивність

Діалог на сторінках підручника

Ідея — ресурси — реалізація

Час від часу в нас з'являється ідея. “Клас! Треба її втілити!”, — кажемо ми собі. Але ідея, навіть хороша, сама по собі нічого не варта. Ідею потрібно втілювати в життя, тоді вона працюватиме й буде справді цінною й для того, хто її вигадав, і для тих, хто скористався її результатами.

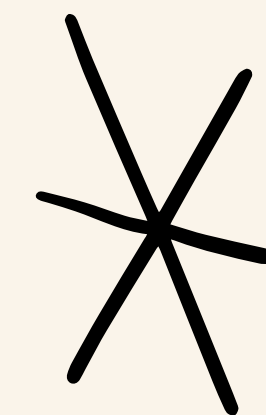
Отож ми прагнемо втілювати гарні ідеї. З чого розпочати? *По-перше*, потрібно зважити всі “за” і “проти” й оцінити, чи справді ідея настільки хороша.

Навіщо потрібно те, що ми створимо; чим воно краще за те, що є. Кому ще воно буде потрібним; що нам та іншим принесе втілення ідеї. *По-друге*, визначити, які ресурси в нас є, а яких немає. Що маємо вміти? Що нам потрібно придбати? Чого потрібно навчитися чи отримати іншим шляхом? *По-третьє*, зрозуміти, чи є в нас час для втілення ідеї, і скласти план. Відповівши на запитання, можемо сміливо розпочинати, бо “з лежі не справиш одежі”.

1. Ти вже знаєш, що таке ресурси. Пригадай, коли ми зважували, які ресурси в нас є, міркували, як і де саме їх знайти.

Ресурси — це запаси будь-чого, що можна використати в разі потреби.

- ❖ Автори й учні немовби ведуть діалог між собою.
- ❖ Підручник спонукає до розмірковувань.

Не теорія, а роздуми

❖ Тексти підручника активізують досвід учнів, спонукають пригадувати випадки з власного життя, уявляти, робити висновки.

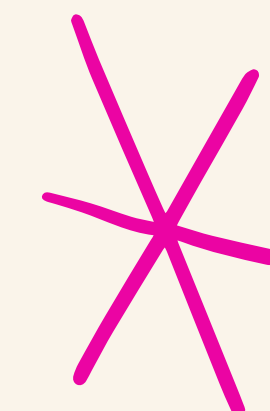
Пригадай, як ти купував/купувала щось на ринку. Коли розплачуєшся готівкою, особливо, якщо даєш новеньку банкноту великого номіналу, продавчиня чи продавець завжди уважно вивчають її, підіймають вгору, щоб розглянути проти світла, мацають. Чи знаєш, навіщо? Продавці, а найпаче люди літнього віку, добре знають про ризик отримати фальшиву купюру. Та й покупець ризикує, що решту йому дадуть фальшивими грошима.

Відтоді, як люди винайшли гроші, існують шахраї, які намагаються їх підробити. Фальшивомонетники трохи підрізали золоті монети, щоб зі стружки виплавити нові; домішували до золота інші, дешевші метали тощо. Для захисту монет від підроблення їх краї робили рифленими. Щоб перевірити, чи справжня монета, продавець випробував її “на зуб”, перевіряв розміри, вагу тощо.

Паперові гроші також потребують захисту від підроблення. Їх виготовляють зі спеціального паперу, застосовують водяні знаки, мікротексти, голограми, ультрафіолетові мітки тощо.

Приклад мікротексту — одного з елементів захисту банкнот

Працюємо разом

1. Об'єднайтеся в 4 групи. Перенесіться подумки на тисячоліття назад у кам'яну добу, пориньте в життя тих людей. Змодельуйте відносини в суспільстві, де панувала економіка дарування. Наприклад, що могли дарувати один одному два господарі, один з яких займався рослинництвом, інший — тваринництвом.

☀ Уявіть, що економіка дарування не припинила існувати, а дійшла до наших часів. Як ми почуватимемося в такому суспільстві?

☀ Які переваги й недоліки економіки дарування?

Суспільство розвивалося, і тому стали потрібні й інші способи обміну цінностями (товари, послуги). У такій економіці обмін відбувався за допомогою визначення цінності одержуваного конкретними людьми, як кажуть, “на око”. Звісно, люди всіляко намагалися зробити такий обмін рівноцінним.

Цікаво, що певні елементи економіки дарування збереглися до теперішнього часу. Це спільноти програмістів, які створюють вільне програмне забезпечення, вільні енциклопедії, обмін результатами наукових досліджень тощо.

2. Об'єднайтеся в групи. Уявіть, що селяни з віддалених селищ хочуть обміняти корову на курку.

☀ Чи справедливий такий обмін?

☀ Запропонуйте варіанти справедливого обміну.

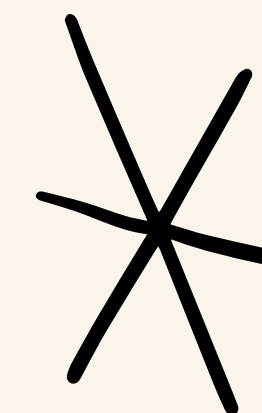

Попрацюй з іншими

Обговори з іншими

- ❖ Багато завдань учні виконують разом — парами чи групами.
- ❖ Підлітки відкривають знання, досліджуючи, виконуючи проєкти.

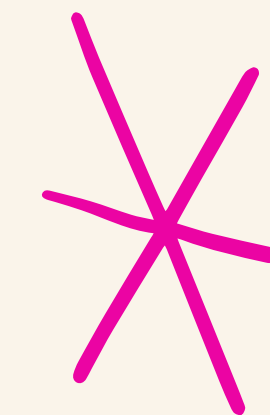
Завдання-моделювання та ігрові ситуації

- ❖ Підлітки моделюють ситуації з навколишнього життя, грають.
- ❖ Шукають різні варіанти дій, порівнюють їх, вибирають оптимальний.

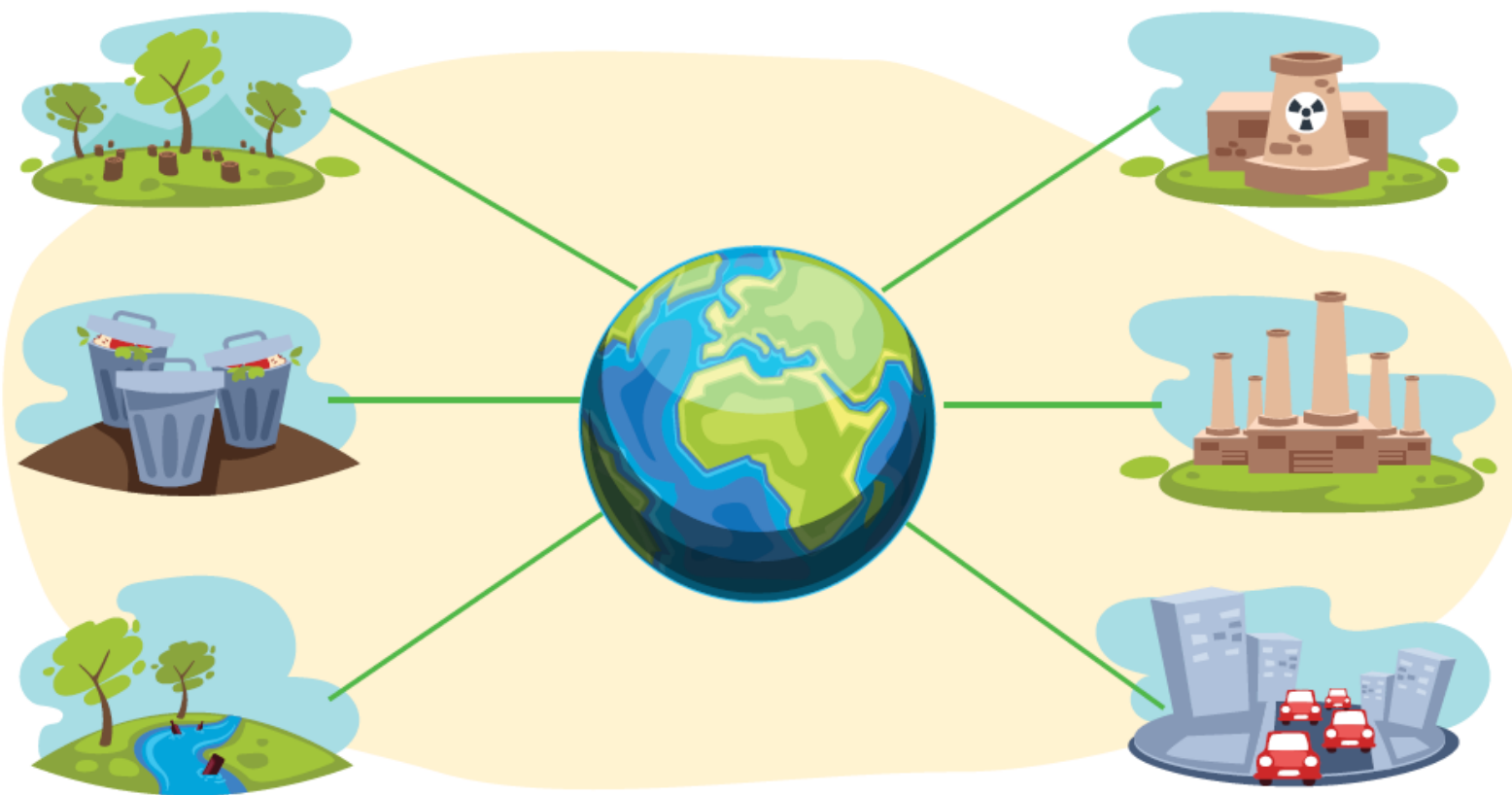
6. Пограйте з друзями. Вигадайте гроші та розподіліть їх між покупцями та виробниками. Уявіть себе власником невеликого кафе. До вас приходять снідати й замовляють салат і яєчню. Домовтеся, яку ціну треба поставити на кожную страву. Можете розширити асортимент страв.

- ⚙ На що ви звертали увагу, виставляючи ціну на страви?
- ⚙ Які ціни можуть забезпечити розвиток вашої справи?
- ⚙ Які податки ви будете платити?
- ⚙ Пройдіть кілька разів схемою і здійсніть економічний колообіг.

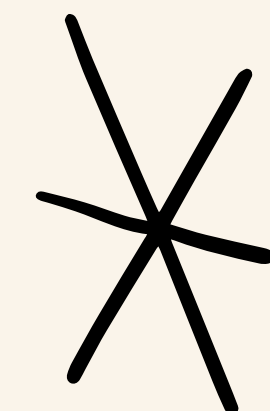
Проектна діяльність і дослідження

4. Роздивися ілюстрацію. Про які глобальні проблеми людства вона розповідає? Чи цей перелік глобальних проблем є вичерпним?

- ☀ Підготуй коротке повідомлення (можеш створити презентацію до 5 слайдів) про одну з глобальних проблем людства. Які потреби людей спричинили цю проблему? Чи можна ці потреби обмежити? Як саме?
- ☀ Розкажи про результати свого дослідження в класі. З однокласниками та однокласницями визначте, які з проблем людства пов'язані з тим, що певного ресурсу або мало, або надміру багато.

❖ Можливості для колективних проєктів: учні радяться і приймають спільне рішення.

Дослідження та обговорення практичних ситуацій

- ❖ Під час дослідження важливо розглянути різні гіпотези.
- ❖ Можливо, доведеться подискутувати, аби дійти висновку.

2. Ознайомся з ситуацією.

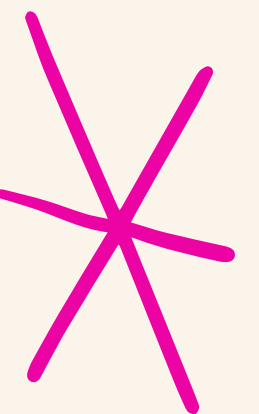
Знайомий підприємець запропонував підліткам роботу консультантами в інтернет-магазині розвивальних комп'ютерних ігор для дітей: сумісний з навчанням у школі графік, певний відсоток від ціни кожного проданого товару, оплату щотижня, винагородження за гарну роботу. Але й поставив умови: штраф за невчасний вихід на роботу та за незадоволених клієнтів. Данило та Мілана одразу погодилися.

Данило: Абсолютно певен, що в мене все вийде: чудово знаюся на таких іграх, сам граю на смартфоні, коли хороший інтернет.

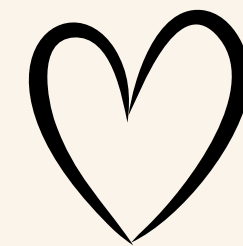
Мілана: Я можу взятися за таку роботу: є гарний смартфон, Wi-Fi працює, навіть коли світло відключають. Повербанк поки попрошу в старшого брата, потім із зарплати придбаю й собі. У молодшої сестри та її однокласників розпитаю, які ігри їм особливо подобаються, уроки встигатиму робити.

- ☀ Проаналізуй міркування дітей. Про що свідчать їхні думки?
- ☀ Чи взявся / взялася б ти за таку роботу? Які ризики для себе ти бачиш?
- ☀ У парі змодельюйте ситуацію, де підлітки з різними характерами та вподобаннями зважують усі "за" й "проти" такої роботи. Як ви говоритимете з роботодавцем? Які аргументи використаєте, щоб переконати його в тому, що можете працювати на цій посаді?
- ☀ У чому ризик підприємця в такій ситуації? А чому він іде на ризик?

Бажаємо захопливих та ефективних уроків!

*Виберіть підручник, з яким
приємно працювати!
Перемагаймо разом!*

